

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249581

ผลของโปรแกรมพัฒนาความยืดหยุ่นทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น
THE EFFECT OF RESILIENCE DEVELOPMENT PROGRAM FOR
THE PRISONERS IN KHON KAEN CENTRAL PRISON

นางสาวอัคริษา นครจิต

จิตวิทยานิสิตปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554

600253 598

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

249581

ผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น

THE EFFECT OF RESILIENCE DEVELOPMENT PROGRAM FOR
THE PRISONERS IN KHON KAEN CENTRAL PRISON

นางสาวอัจฉริยา นคะจัด

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554

ผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น

นางสาวอังกริยา นคะจัด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554

**THE EFFECT OF RESILIENCE DEVELOPMENT PROGRAM FOR
THE PRISONERS IN KHON KAEN CENTRAL PRISON**

MISS AUCHARIYA NACAJUD

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL PSYCHOLOGY AND COUNSELING
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2011

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์: ผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวอัจฉริยา นคะจัต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รศ. ดร. ฉันทนา กล่อมจิต	ประธานกรรมการ
	รศ. มัลลวีร์ อกุลวัฒน์ศิริ	กรรมการ
	ดร. สัมฤทธิ์ กางเพ็ง	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์มัลลวีร์ อกุลวัฒน์ศิริ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

อัจฉริยา นกะจัด. 2554. ผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและ
การให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์มัลลวีร์ อกุลวัฒนศิริ

บทคัดย่อ

249581

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทาง
จิตใจของผู้ต้องขัง กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ต้องขังที่มีอายุระหว่าง 25-60 ปี และถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลาง
ขอนแก่น ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2552 ถึงเดือน ตุลาคม 2553 จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มจากเรือนนอนแยกตามเพศ กลุ่ม
ทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากโปรแกรมเสริมสร้างความ
เข้มแข็งทางใจของกรมสุขภาพจิต ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะ 3 องค์ประกอบคือ อัตตาที่
แข็งแกร่ง การมีกำลังใจ และการเผชิญและการเอาชนะปัญหา โดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม
จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 60-90 นาที กลุ่มควบคุมทำกิจกรรมตามปกติประจำวันของผู้ต้องขัง
เรือนจำกลางขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ โปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจ แบบ
สัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความมั่นคงทางจิตใจ ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดพลัง
สุขภาพจิต (Resiliency Quotient) ของกรมสุขภาพจิต (2551) และแบบวัดความมั่นคงทางจิตใจ
(Resiliency self-Test) ของ the Army National Guard and the office of the Chief army reserve (2009) มี
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ คือ Paired t-test และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองผู้ต้องขังกลุ่มทดลองมีคะแนนความมั่นคงทางจิตใจสูงขึ้น
กว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำคัญของการวิจัยนี้ คือ การพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจให้กับผู้ต้องขังก่อน
พ้นโทษ อาจนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถ
ปรับตัวเองเข้ากับสภาวะปัจจุบัน และเตรียมพร้อมในการปรับตัวเมื่อกลับคืนสู่สังคม

Auchariya Nacajud. 2011. **The Effect of Resilience Development Program for the Prisoners in Khon Kaen Central Prison.** Master of Education Thesis in Educational Psychology and Counseling, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Mallowee Adulwattanasiri

ABSTRACT

249581

The purpose of this quasi-experimental research was to study the effect of resilience development program for prisoners. The samples were prisoners at the age of 25 to 60, who were imprisoned in Khon Kaen central prison from November 2009 to October 2010. The twenty four prisoners were divided into two groups of 12 likewise for experimental and controlled group by means of cluster sampling by sex from the detained houses. The experimental group attended the resilience department program which the researcher developed based on the version of the Department of Mental Health, dealt with 3 factors including self assurance, will power and coping competency through group process ,for twelve 60-90 minute sessions. The controlled group only participated in daily routine activities provided for prisoners in Khon Kaen central prison. Research tools which were utilized for the study were resilience development program for the prisoners, semi structured interviews to collect personal information and the Resilience Questionnaire which was developed based on the version of the Department of Mental Health (2008) accompanied with the Resiliency Self-Test owned by the Army National Guard and the Office of the Chief Army Reserve (2009). The reliability coefficient of the Resilience Questionnaire was 0.81. Paired t-test and t-test were statistical used.

The results revealed that the prisoners of the experimental group have a significantly increased resilience score after the experiment and also got statistical significantly higher resilience mean scores than those of the controlled group with $\alpha = 0.05$.

Based on this research results, it could be suggested that resilience development for prisoners before acquittal can lead to development of their personal habits and improvement of

249581

their quality of life, in that sense the prisoners can adjust themselves to present social situation as well as be better prepared for their social reintegration.

งานวิทยานิพนธ์นี้มอบส่วนดีแก่บุคลากรและคณาจารย์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์มัถลวีร์ อดุลวัฒน์ศิริ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ความเมตตา ให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ กับผู้วิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา กล่อมจิต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. สัมฤทธิ์ กางเพ็ง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษาที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ กับผู้วิจัย

ขอบพระคุณอาจารย์จินตนา สิงขรอาจ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนสนับสนุน ห่วงใยและเป็นกำลังใจ ให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบพระคุณอาจารย์กานดา ผาวงศ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนสนับสนุน ห่วงใยและให้กำลังใจ ขอบพระคุณนักจิตวิทยาคลินิก กลุ่มงานจิตวิทยา โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ ทุกท่าน ที่เอื้ออำนวยในการวิจัยครั้งนี้

ขอบพระคุณอาจารย์เพียงจิตต์ ธารไพโรสาณท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องในด้านสถิติ

ขอบพระคุณผู้บัญชาการเรือนจำกลางขอนแก่น เจ้าหน้าที่ทุกท่าน โดยเฉพาะคุณกิตติยา กุดกุง นักจิตวิทยาคลินิกประจำเรือนจำกลางขอนแก่น ที่สนับสนุนเอื้ออำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยและเก็บข้อมูล และขอบพระคุณผู้ต้องขังที่ยินดีเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งช่วยแบ่งปันประสบการณ์และการเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ภัทรวรรณ จำหนองหว่า ผู้เป็นบุคคลสำคัญในชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น ห่วงใย ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมาและกราบขอบพระคุณ คุณพ่อธนวัฒน์ นคะจัด ที่ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นเชิงวิชาการ และให้กำลังใจเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	๗
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	3
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	3
4. สมมติฐานการวิจัย	3
5. ขอบเขตของการวิจัย	3
6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	4
7. นิยามคำศัพท์เฉพาะ	4
8. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงทางจิตใจ	7
2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม	19
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม	33
4. ข้อมูลทั่วไปของเรือนจำกลางขอนแก่น	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
1. รูปแบบการวิจัย	45
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	46
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	50
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	61
1. ผลการวิจัย	61
2. การอภิปรายผล	70
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	77
1. สรุปผลการวิจัย	77
2. ข้อเสนอแนะ	80
บรรณานุกรม	81
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	87
ภาคผนวก ข สรุปผลโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางขอนแก่น	151
ภาคผนวก ค ตัวอย่างการถอดเทปโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจ ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น	179
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจ ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น	191
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	199
ประวัติผู้เขียน	203

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความมั่นคงทางจิตใจ	13
ตารางที่ 2	โครงสร้างโปรแกรมพัฒนาความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง ขอนแก่น	52
ตารางที่ 3	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	61
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความมั่นคงทางจิตใจของ ผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น	64
ตารางที่ 5	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางขอนแก่น ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	65
ตารางที่ 6	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขัง เรือนจำกลางขอนแก่น ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	65
ตารางที่ 7	เปรียบเทียบคะแนนความมั่นคงทางจิตใจของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	66